

Artikel 1:

Stroom wordt hoogstens goedkoper

OPINIE, Maria van der Hoeven op 20 mei '09, 00:00, bijgewerkt 19 juli '09, 00:00

Maria van der Hoeven houdt bedrijven die de Nederlandse markt voor gas en elektriciteit willen betreden, goed in de gaten. Zodat wij er niet zonder komen te zitten.

Uitverkoop van de Nederlandse energiebedrijven. Straks beslissen ze in Berlijn of, erger, in Moskou of we in Nederland het licht nog aan kunnen doen. Dat zijn schrikbeelden die via de media de Nederlandse afnemers van gas en elektriciteit bereiken. En wat is hiervan de oorzaak? Heel simpel, die vermaledijde splitsing van de energiebedrijven.

Dit is natuurlijk een karikatuur van de werkelijkheid.

Want waar ging het eigenlijk om bij die splitsing in een (publiek) netwerkbedrijf en een commercieel leverings- en productiebedrijf? Waar komen we vandaan? Waar dreigden we naartoe te gaan en waar gaan we nu heen?

De energiebedrijven in Nederland waren nutsbedrijven. De in Europees verband overeengekomen liberalisering van de energiemarkt was bedoeld om een hoognodige efficiencyverbetering tot stand te brengen, waarbij concurrentie de marktpartijen zou dwingen te innoveren en klanten vriendelijker te benaderen.

De liberalisering ging overigens niet van een leien dakje. Afnemers die wilden overstappen, kwamen vaak van een koude kermis thuis. Dubbele rekeningen, onbereikbare klachtenlijnen, administratieve chaos, noem maar op. In die nieuwe situatie waren de energiebedrijven bezig hun strategie te herzien in het licht van een steeds Europees wordende energiemarkt. Ze investeerden in buitenlandse risicovolle activiteiten, maakten plannen voor beursgang, en smeedden plannen voor grote strategische allianties.

Het kabinet bezon zich op een manier om afnemers van energie zekerheid te geven dat het licht zou blijven branden en het gas zou blijven stromen en ook nog eens tegen een redelijke prijs. Dat werd gedaan door het gas- en elektriciteitsnet op te splitsen in twee bedrijven: het ene voor de gasbuizen, leidingen en stroomkabels voor transport van elektriciteit en gas, het andere voor de productie en levering van de energie.

Hiermee slaan we twee vliegen in één klap. Allereerst stellen we de transportnetwerken veilig. Deze blijven in publieke handen. Ze lopen geen risico's als gevolg van commerciële activiteiten. En tariefregulering en toezicht van de Energiekamer van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) geven de zekerheid dat voldoende wordt geïnvesteerd om een hoog niveau van leveringszekerheid te handhaven.

Hierdoor is ook zeker gesteld dat de leveringsbedrijven op die onafhankelijke netwerken eerlijk en scherp kunnen concurreren om de gunst van de afnemers. Onder dezelfde condities als andere aanbieders die zonder netwerk al op de markt actief zijn. Niet voor niets hebben afnemersorganisaties als de Consumentenbond en MKB Nederland zich voorstander van de splitsing getoond.

Wat door de splitsing onmogelijk wordt gemaakt, is dat de netwerkbedrijven in buitenlandse handen vallen. Dat wordt wel eens over het hoofd gezien bij de krokodillentranen over de gebeurtenissen in de energiesector.

En wat gebeurt er met leverings- en productiebedrijven? Dat hangt natuurlijk in de eerste plaats af van de besluiten van de publieke aandeelhouders, de provincies en gemeenten. En van de strategie van de directie van de bedrijven. Er zijn energiebedrijven en aandeelhouders die ook in de veranderde energiemarkt voldoende aanknopingspunten zien om een eigen koers te blijven varen. Maar ik begrijp ook heel goed dat bedrijven in de steeds internationalere markt uit het oogpunt van bijvoorbeeld vraagmacht of investeringskracht lonken naar (buitenlandse) partners. Net zo goed als dat ik begrijp dat er publieke aandeelhouders zijn die het niet tot hun kernactiviteit rekenen aandeelhouder te blijven van een bedrijf dat op een commerciële markt opereert.

Dat zal ertoe leiden dat nu nog Nederlandse leverings- en productiebedrijven door buitenlandse bedrijven worden overgenomen. Is dat erg? Niet echt. Het Nederlandse bedrijfsleven laat zich in het buitenland ook bepaald niet onbetuigd. Voor de afnemer, en daar draait het toch om, verandert er weinig. Misschien dat de prijs voor gas en stroom wat omlaag gaat door de vergrote inkoopkracht. En het kan helpen investeringen in (groen) productievermogen tot stand te brengen. Buitenlandse bedrijven die hier actief zijn, hebben zich te houden aan de Nederlandse spelregels. Ook nu al is 40 procent van het productievermogen van elektriciteit in Nederland in buitenlandse handen en daar is niets mis mee.

Voordat een energiebedrijf kan worden overgenomen, moet het natuurlijk wel eerst gesplitst zijn. Als minister van Economische Zaken heb ik in goede samenspraak met het parlement een toetsing van de splitsingsplannen vastgesteld. Ik bekijk splitsingsplannen van de bedrijven met argusogen. Het volhangen van de publieke netbedrijven met schulden om de leverings- en productiebedrijven een zo goed mogelijk start te geven, komt er bij mij niet door. En het splitsingsplan geeft ook nog eens aanknopingspunten om harde afspraken te maken over investeringen in duurzame energie.

Het zekerstellen van de energievoorziening door de splitsing van netbedrijven en commerciële leverings- en productiebedrijven was dus een goede zet. Buitenlandse bedrijven die zich op de Nederlandse markt begeven, zijn binnen een aantal randvoorwaarden welkom, hun komst is goed voor de afnemer. Buitenlandse bedrijven die hier investeren, hebben uit puur eigenbelang meer dan voldoende reden om de Nederlandse afnemer goed te bedienen. Het licht blijft branden en het gas blijft stromen.